

Voorwoordje

Auteur: Frank Saris

We kunnen weer terugkijken op een geanimeerde ledenvergadering, in 'ons' nieuwe onderkomen bij de Bastei. Met uitzicht op de Spiegelwaal met elkaar verder praten en nadenken over de vogels, nu en in de naaste toekomst. Op onze website kunt u de afspraken vinden die we tijdens deze ledenvergadering hebben gemaakt. Volgende keer hopen we overigens wel op wat meer enthousiaste leden; we zijn immers niet voor niets een vereniging!

In het bestuur hebben we natuurlijk goed nagedacht over wat we dit jaar gaan doen. Alle 'reguliere' activiteiten gaan met veel energie en met de vertrouwde gezichten verder. Alleen in de sfeer van bescherming, ruimtelijke ordeningszaken, lijkt er wel sprake van een dipje bij de club. Zeker nu Jordy als bestuurslid afscheid heeft genomen, is er geen duidelijk aanspreekpunt meer in de VWG aanwezig. Ook bij de wetlandwacht is er sprake van onderbezetting. Terwijl er wel degelijk een hoop te doen is, zoals blijkt uit de regelmatige verzoeken om hulp, ondersteuning etc. Daar kun je je ook bij neerleggen, zo werd op de ledenvergadering door enkele leden naar voren gebracht. Als teken van 'deze' tijd.

Wij realiseren ons heel wel, dat het om best ingewikkelde zaken kan gaan, die niet zomaar met een enkel telefoontje of briefje zijn op te lossen. Maar het blijft knagen als je het, onweersproken, zo uit je handen ziet glijden. Als voorzitter van de VWG is dit voor mij het belangrijkste aandachtspunt. En nee, zelf alles proberen recht te brijen is natuurlijk de bekende valkuil. We zullen dus vaker een beroep doen op de collega's van het IVN en de Natuur- en Milieufederatie, waarvan we niet voor niets lid zijn geworden. Zo is de VWG niet voor één gat te vangen.

Als voorzitter van uw bestuur wil ik de komende tijd erg graag van u vernemen, hoe we onze activiteiten de komende jaren met frisse moed en inspiratie gaan voortzetten. Komen die voorstellen er niet, dan vermoed ik dat de vereniging volgend jaar op zoek moet naar een nieuwe voorzitter; immers, alleen de lopende dingen blijven afstemmen, kan heel goed door een andere vogelaar worden gedaan. Ga er dus eens goed voor zitten en vraag je af, wat ga ik nu echt voor de vogels, voor de natuur betekenen en kom met je flitsende pitch op de volgende ledenvergadering!

Veel plezier en inspiratie in het veld gewenst!
Frank Saris.

‘Voor mij geen Big Day dit jaar’, hoorde ik mezelf nog zeggen...

Auteur: Jeroen Veeken

Op zondag 6 mei heeft de Big Day van de Vogelwerkgroep plaatsgevonden. Graag had ik meegedaan, maar schoolvakanties zijn voor mij (en gezien het lage aantal aangemelde teams zal dat voor meerderen gelden) geen handig moment voor dat soort activiteiten. Ik besloot om op eigen houtje iets te ondernemen, aansluitend aan mijn vakantie. Zaterdag 12 mei zou het gebeuren. Met een klein team van een of twee personen zou ik de fiets op de auto kunnen meenemen. Het werd een team van één. En de voorbereiding bedroeg iets meer dan twee uurtjes

Afijn, met een zware reisdag in de rug en in het hoofd heb ik een aantal ingevoerde waarnemingen van de laatste week doorgescrolld. Het aantal pleisterende zeldzaamheden in de regio was erg overzichtelijk (lees: laag!), dus het verzinnen van mijn route bestond vooral uit het logisch aan elkaar knopen van gebieden die doorgaans soortenrijk zijn, zonder gekke uitstapjes naar voor mij onbekende uithoeken van het werkgebied. Ik zou onder de Waal blijven en vooral ook niet te veel naar het westen kijken. De belangrijkste beslissing bestond uit het verzinnen van een starttijd. Ik was toch al moe, dus vroeg beginnen kon er ook nog wel bij; om 0:30u zou de wekker gaan, een koude douche zou mij wakker maken en om 01:00u zou ik buiten staan, in de tuin luisterend naar de Bosuil die zich 's nachts regelmatig meldt. Maar de start verliep anders.

Om 03:55u werd ik wakker van gemompel naast me: ‘jij zou toch om één uur vertrekken?! Het is bijna vier uur’. Die koude douche kon

ik overslaan; ik was wakker! Mijn nachtdeel van de route zou me allerlei uilen moeten opleveren, maar het zou nog maar een uurtje écht donker zijn. Terwijl ik me al vloekend aankleedde, bedacht ik hoe ik zo snel mogelijk en met een zo groot mogelijke kans zoveel mogelijk nachtsoorten zou kunnen oprollen: Bosuil in de tuin, Nachtzwaluw op de Mulderskop en Kerkuil in de Ooijpolder, werd het plan. Snel op weg!

Toen ik mijn fiets op de auto laadde, met mijn oren al wijd open, hoorde ik geen Bosuil. Maar wel een diep geratel dat ik meteen herkende als Nachtzwaluw. Wat een lekkere nieuwe tuinsoort! Dat laatste is bijzaak op een dag als deze, maar toch! De Bosuil lukte op weg van Mook naar de Ooijpolder, nadat ik onderweg nog minimaal twee Nachtzwaluwen (en ook Boomleeuwerik en Zwarte Roodstaart, altijd lastig tijdens een Big Day) mocht waarnemen. Helaas was er geen tijd voor meer tussenstops dan de twee Kerkuilenplekken die ik kende. Op beide plekken doodstil.

Toen begon het al langzaam te schemeren. Ik had in het donker nog naar (onder andere) de Kraaijenbergse Plassen gewild voor de gemelde Rietzanger en in de hoop op ander leuk nachtgespuis, maar die locatie zou ik later moeten aandoen. De schemer moest ik gebruiken om de Groenlandenenderietranden van de Oude Waal te beluisteren op soorten als Nachtegaal (check), Sprinkhaanzanger (check), Blauwborst (check), Bosrietzanger (check) en Waterral (nope... die heb ik er al een tijdje niet gehoord). De Cetti's Zanger die in de avonduren zo vaak ongelofelijk lang stil

is, liet in de nacht veel frequenter van zich horen; mooi! De eerste dertig soorten waren een feit.

Bij het eerste licht wilde ik bij het Wijchens Ven zijn, waar een dag eerder een Steltkluut te bewonderen was; een van de weinige zeldzaamheden die getwicht zouden kunnen worden. Behalve een paar Kleine Plevieren en een Kokmeeuw was daar niet veel te zien. Geen Steltkluut in elk geval. De weg naar de Liendense Waard leverde de lastige Matkop (die later in de Groenlanden ook nog twee keer te horen was), Goudhaan, Kleine Mantelmeeuw en Grote Zilverreiger op als leuke soorten. De Liendense Waard zelf bleek erg goed voor 'steltjes': Oeverlopers, Tureluurs en Kluten hangen er altijd wel rond, maar nu zaten er drie Grutto's bij, een poetsende Kemphaan die later de dijk over vloog en een Witgat liep vlak voor de kijkhut. Met name op die laatste twee had ik vandaag

niet gerekend! Ik hoopte verder op Patrijzen, maar die blijken toch altijd erg lastig... ik had het opgegeven, toen er op weg naar Hernen doodleuk eentje op een zandige akker stond, vlak langs de weg. De Roeken die in de buurt over vlogen, vormden soort nummer zeventig.

Onder het motto 'beter goed gejat dan slecht verzonnen' besloot ik de bossoorten fietsend te proberen in Heumensoord. Die fiets bleek een gouden zet, ook in de gebieden die ik later op de dag zou aandoen: het scheelt veel vermoeidheid (nou ja, alles is relatief, natuurlijk...) en het struintempo ligt zo een stuk hoger. In Heumensoord kon ik snel alle ontbrekende mezen toevoegen, evenals Raaf, Appelvink, Grauwe Vliegenvanger, Grote Lijster en werkelijk overal Fluiters. In Heumensoord werd ook pijnlijk duidelijk hoe lastig de spechten deze dag zouden worden. Alleen de Grote Bonte nam ik waar. Na Heumensoord stond de teller op 85 soorten.

Patrijs

De Wylerberg had ik eigenlijk willen overslaan, maar met zo weinig spechten in 'de pocket' moest ik toch een wandelingetje maken. Ook daar echter geen spechten, maar wel een Vuurgoudhaan. Het zou de enige van de dag blijven. Ooijpolder (part deux) leverde wat hij moest leveren: Zwarte Stern, Graspieper, Tafeleend, Kneu, Casarca, Spotvogel, Braamsluiper, Ooievaar en vrijwel alle meeuwen (de Geelpoot, de enige soort die ik ter plekke niet met zekerheid durfde te determineren (maar gelukkig hebben we de foto's nog), kon ik later bij Aijen met zekerheid toevoegen). De Oeverzwaluw bij de Erlecomse Waard was om 10.17u de honderdste soort.

Op naar de Millingerwaard: mijn tweede fietstochtje van de dag. De afgelopen dagen stonden er regelmatig veel steltlopers op de zandplaat van de grote plas, maar ik had me niet direct gerealiseerd hoe groot die zandplaat (die inmiddels weer volledig onder water staat) tegenwoordig is... ik had mijn

telescoop in de auto laten liggen (geen zin om te sjouwen...); hoe dom kun je zijn?! Het was er druk. Mensen, welteverstaan. Allerlei excursiegroepjes die ik -al zeg ik het zelf- steeds vakkundig uit de weg ging en negeerde. Op de zandplaat had ik al snel twee Zilverplevieren in beeld; een leuke vondst. Toen ik mijn telefoon wilde pakken om ze 'op de app te gooien', pingde een melding van Luc: 'adult Zilverplevier zomerkleed grote plas Millingerwaard'. Luc bleek met een excursiegroepje naast me te staan... De twee Lepelaars die Luc een paar minuten ervoor had, bleken gevlogen. Ik zou de hele dag geen Lepelaars zien, bleek later. Toen Luc verder liep, ging ik op de grond zitten om op mijn gemak de zandplaat te scannen: Groenpootruiter, Tureluur, Kleine Plevieren. En een beest op enorme afstand dat ik vanwege zijn formaat uitschold voor Bonte Strandloper, maar hij was inderdaad wel erg roodoranje. Waarnemingen van anderen hebben mij ertoe bewogen om er stiekem toch maar een/

Visarend

de Krombek van de maken. Beslis maar of hij mag meetellen. Achter mij zong verder een aantal Grauwe Vliegenvangers, over mij vloog een Wespendif, eerst cirkelend omhoog en later naar het noorden. Boom- en Torenvalk volgden in de Ooijpolder, op weg naar huis.

Naar huis?! Ja, na een korte lunch op vertrouwde bodem reed ik om de Mookerplas (Brandgans, Geelgors, Steenuil, helaas geen Toendrarietgans), de Oeffelter Meent bood weinig, behalve een overvliegende Visarend die drie minuten later ook door iemand anders werd gezien, en op weg naar de Hamert mocht ik de vermaledijde Ringmus invoeren. De teller stond daarmee op 115 soorten: het bleef maar lekker gaan! En de Hamert moest nog komen.

Het Heerenven was goed voor mooie nieuwe soorten in de vorm van Zomertaling en Bosruiter, in de bossen van de Hamert riepen (eindelijk!) meerdere Zwarte Spechten en ik hoorde een Veldleeuwerik en zag een Tapuit tijdens mijn fietstochtje naar het Westmeerven, waar ik een Dodaars en een Wintertaling kon aankruisen. Van de aanwezige Grauwe Klauwieren die er later die dag bleken waargenomen, had ik helaas geen weet. Misschien zou ik hem hebben meegepakt als ik niet op de fiets was, want ik knalde natuurlijk in hoog tempo langs de plek. Overigens een bekende en vaker gebruikte broedplek; ik had het kunnen weten... Die soort was gelukkig ook nog ter plaatse bij Vierlingsbeek, waar ik hem kort kon bekijken, terwijl ik er ook naar een Zomertortel luisterde (en waardoor ik niet na mijn avondeten nog naar het Weurtse Grindgat zou 'moeten': hoera!).

De Smient (nummer 127) lukte zowel bij de Vilt als bij het uitkijkpunt van Kraaijenbergse Plas 7. Daar vond ik ook twee Temminck's Strandlopers (128). Bij Linden kon ik de gemelde Rietzanger niet vinden. Het was inmiddels 18.30u. Mijn vooraf bedachte eindtijd kwam snel dichterbij, ongeveer in hetzelfde tempo begonnen mijn ogen dicht te vallen. De eventuele laatste soorten zouden dus dicht bij huis gevonden moeten worden. Ik stak de Maas over met het pontje (geen Slechtvalk op de kerktorens van Cuijk, net zoals bij de twee eerdere pogingen die dag op dezelfde plek en net zo leeg als de kasten van Heijen en de Kraaijenbergse Plassen) en besloot te gaan kijken of het mij bekende Sperwernest bezet was. Dat was niet zo, maar in hetzelfde bosje bleek mevrouw een nieuw nest te hebben gemaakt, van waarop ze mij met haar gele ogen gadesloeg (129). Ik vond dat het mooi geweest was. Nou ja, bijna dan. Nog eenmaal doorrijden naar een punt met zicht op de kerk van Cuijk, nog een keer omhoog kijken, voor de vierde keer die dag, nog één ultieme poging. Nummer 130 vloog een paar mooie rondjes om de toren en landde bij de nestkast. Toch nog.

Met nog voldoende uren op de klok, zelfs nog wat daglicht, zat er echt nog veel meer in het vat. Hagelwitte Lepelaars bij hun broedplek zijn ook in het donker nog wel te zien (zo bleek vorig jaar bij de Oude Waal), ik had nog tijd kunnen steken in de ontbrekende uilen en de Houtsnip, ik had terug kunnen gaan naar Linden voor Waterral en Rietzanger in de herkansing, ik had nog twee oude Haviksnesten kunnen controleren. Maar het was goed zo; er moet wat te verbeteren blijven. Bovendien hoor je na een vakantie uitgerust terug te komen, niet oververmoeid.

Volgend jaar weer? Wie weet!

De fietsende fluiters

Auteur: Mars Gremmen

Het leek wel een spontane uitbarsting van Elefantiase (niet op googelen!). Mijn rechterhand was tot halverwege mijn rechterarm opgezwollen. Mijn huid stond zo strak dat ik nauwelijks een vuist kon ballen. Op de rug van mijn hand prijkten drie bulten, waarvan de grootste met het uiterlijk van een glazige krent. Het jeukte, het was pijnlijk, maar met een weekje zou het wel weer over zijn, schatte ik zo in.

Allemaal de schuld van de Ooijpolder-Krooneend, ontdekt door Marian Crombach. En een nieuwe, eerder gedipte soort voor mij. Tijdens het fotograferen van de vogel,

tot het uiterste geconcentreerd, tussen het struikgewas door, meende een insect zijn snuit in mijn hand te moeten steken. Pas bij de derde steek drong het tot mij door en wist ik dat ik de pineut was. Minutenlang uitzuigen mocht niet baten. En hoewel het allemaal leek mee te vallen, wist ik uit ervaring dat ik een goede kans maakte de volgende ochtend met een twee keer zo grote hand wakker te worden. Wat ook wel weer een voordeel bleek te zijn toen BigDay2018-groepsleider Marcel Bingley borrelnootjes uitdeelde.

Big Day. Als vogelaar moest ik toch één keer aan dit evenement meegedaan hebben.

Grote Gele Kwikstaart

Weerzin om een hele dag in een auto door ons werkgebied te rijden, hield mij vooralsnog tegen. Een jaar eerder had ik een paar uurtjes aan een BigDay-voorbereiding meegedaan. En dat auto in en uit springen en van het ene natuurgebied naar het andere racen beviel mij maar matig. Ondanks het aangename gezelschap.

Dit jaar ving ik op dat Marcel wel weer een keer met de fiets aan de BD wilde deelnemen. Een mailtje was snel gestuurd. Met enthousiaste reactie. Derde man, de mij onbekende Jan-Peter de Jong, werd via een Facebookoproepje geronseld. In eerste instantie had ik als teamnaam 'De nonnetjes' in gedachten. Maar omdat ik de persoon en de humor van Jan-Peter niet kon inschatten,

maakten we er 'De fluiters' van.

Het mooiste moment van de dag was voor mij de zeer vroege ochtend in Heumensoord. Met z'n drieën, met de fiets in de hand, luisteren naar de zingende vogels. Waarbij Marcel schijnbaar moeiteloos de uitoefenaars van het gezang op naam wist te brengen. Gekraagde Roodstaart, Appelvink, Zwarte Mees, Fluiter en het gros van de gewonere bos- en heidevogels passeerden de revue. De Boomklever liet het langst op zich wachten. Twee paren Nijlgans ruzieden er op los terwijl Jan-Peter een koppeltje Raven uit de lucht viste.

Door richting Kraaijenbergse Plassen. Zonder mezelf al te veel op de borst te willen kloppen, durf ik wel te stellen dat ik behoorlijk

Zelfs na een uurtje houthakken zien we er nog behoorlijk fris en monter uit.

Foto: Saskia Jonker

goed ben in het ontdekken van vogels. Vermoedelijk omdat ik als kwart autist een echte detailkijker ben. Al dan niet opvliegende grijze stipjes merk ik direct op. Soms wist ik zelfs als eerste een geluid te determineren. Zoals bijvoorbeeld het geval was met de zang van een Zwarte Roodstaart.

Bij de Kraaijenbergse Plassen werden de meeste welbekende rietvogels aan de lijst toegevoegd. Kleine Karekiet, Blauwborst, Rietgors. Een Koekoek vloog luid roepend voorbij en was zo vriendelijk om in een kaal boompje te landen, waar we hem goed konden bekijken. En wat plaatjes konden schieten. Misschien wel de mooiste visuele waarneming van de dag was een nestje met eitjes; een ontdekking van Jan-Peter.

Behorend aan een paartje Kleine Plevier. Nooit eerder gezien door ons alledrie.

In de vogelkijkhut werd Jordy ge-appt omdat een groepje jonge Grauwe Ganzen weer eens zo stom was om via het loopplankje in het afgerasterde Visdievenvlotje te klimmen. Om er vervolgens niet meer uit te kunnen. Een eindje verderop kon ik Marcel en Jan-Peter attenderen op de twee broedende Slechtvalken in de elektriciteitsmast. In hetzelfde gebied keken Jan-Peter en ik Marcel, die met zijn smartphone in de hand stond, verbaasd aan. Vogelgeluiden afspelen was toch tegen de regels? Maar de knalharde, explosieve roep van de Cetti's Zanger bleek live uit het struikgewas te komen.

Het Kleine-Pleviernest. Met twee eitjes.

In Landgoed Tongelaar zagen we twee Wielewalen voorbij flitsen en konden we wat zingende Geelgorzen op de kop tikken. Verder maakten we onder andere de Spotvogel, de Nachtegaal en (eindelijk!) de Witte Kwikstaart buit. In dat mooie gebied hadden we ook een korte maar aangename ontmoeting met het cursusteam, dat ons verlekterde met zijn Grauwe-Klauwierwaarneming.

Voor die klauwier wilden wij nog wel een paar kilometer omfietsen. Maar de vogel met het boevenmasker liet zich niet aan ons zien. Wel zagen we in dezelfde omgeving een erg late Brilduiker. Driftig duikend, dus naar onze indruk niet ziek en/of verzwakt. Blijkbaar heeft hij het naar zijn zin in ons kikkerlandje, ondanks de ellendige crossmotorenherrie

niet ver ervandaan. Wellicht heeft hij een verkering met een Kuifeend opgedaan.

Op momenten dat de andere mannen de kaart en de te volgen route aan het bestuderen waren, hield ik me lekker makkelijk afzijdig en beverrekeek ik de omgeving. In een heel oude schuur ontdekte ik op die manier een Steenuil. En bij het gemaal van Sasse vond ik een Grote Gele Kwikstaart in een boom. Een tamelijk ongebruikelijke plek voor die vogel, dacht ik. Hij had net als ik zijn snavel vol voer. In zijn geval insecten, in mijn geval een uit mijn mond hangend broodje appelstroop. Mijn handen had ik nodig om het beestje te fotograferen, terwijl hij zat te wachten tot we er vandoor zouden gaan, zodat hij ongemerkt naar zijn geheime nestplaats kon vliegen.

Koekoek

Inmiddels in de Hatertse Vennen aanbeland voelden we dat onze krachten langzaamaan wat begonnen aftemen. Naar een gehoopte Zwarte Specht- of Boomvalkwaarneming konden we fluiten. Bij Staddijk namen we afscheid van Jan-Peter, die de volgende dag alweer onmenselijk vroeg op moest. Via Lindenholt fietsten Marcel en ik richting de Weurtse grindgaten. Onderweg pikten we nog een sjofel rondwaggelend groepje Roeken mee.

In Weurt voegden we een Kolgans en een Grote Zilverreiger toe aan onze lijst. Een Groene Specht vloog prachtig voorbij, maar die hadden we eerder die dag bij zijn kladden kunnen grijpen. Ook wisten we éindelijk een Graspieper 'binnen te tikken'. De door ons begeerde Oeverzwaluw, Gele- en Noordse Kwikstaart lieten zich helaas niet zien. Toen we bij een Torenavalknestkast aanklopten, bleek

er gelukkig nog een juveniel aanwezig te zijn. Een andere juveniel, de Grote Mantelmeeuw, was de allerlaatste vogel die we die dag op onze lijst konden bijschrijven. Met een aantal van 93 vogelsoorten hebben we mijns inziens een mooie dagscore neergezet.

Het was leuk om een keer zelf een Big Day mee te maken. Met aangenaam, rustig gezelschap (eventueel nieuwe groepsnaam voor een volgende gelegenheid: 'De introvertjes'). Ook al eindigde hij voor mij een beetje met een domper. Een vermoedelijke nudist bleek mijn overhemd en vogelaarjasje uit mijn fietstas geroofd te hebben. Voor mijn rosse botoxhand bleek de afgekoelde lentetemperatuur op het laatste stukje terugweg gelukkig buitengewoon prettig te zijn.

Voor de complete lijst en onze fietsroute verwijs ik graag naar: https://nijmegen.waarneming.nl/bigday_team/view/461

Ooievaar

Waarnemingenoverzicht februari - mei 2018

Auteur: Jaap Brinkman

Dit overzicht beschrijft waarnemingen van vogelsoorten in het werkgebied van de VWG Nijmegen en omstreken in de maanden februari tot en met mei 2018. De beschreven periode kenmerkt zich door sterk uiteenlopende weersomstandigheden. Februari is dit jaar een zeer koude maand met maar liefst 23 vorstdagen en een dagtemperatuur van -10°C op de laatste dag. Ook maart is duidelijk kouder dan normaal. In april is het juist erg zacht en bovenal zeer nat. De meimaand is vervolgens recordwarm met veertien dagen boven 25°C. Aan het einde van deze maand wordt de warmte enkele keren tijdelijk verdreven door zwaar onweer.

De bron voor de beschreven waarnemingen is als altijd de site van *nijmegen.waarneming.nl*. Onderdeel van deze site is de Digitale Avifauna die ik ook nu weer heb geraadpleegd voor nuttige achtergrondinformatie bij enkele zeldzame soorten. Want gelukkig kunnen er in deze periode opnieuw een aantal juweeltjes van waarnemingen worden opgetekend.

Waterwild

Eind februari kunnen we nog volop genieten van grote groepen ganzen. Van de **Kolgans** worden er in de Ooijpolder dan zo'n 5.000 gezien. Bij Millingen taxeert een waarnemer het aantal op liefst 15.000: 'gigantische groep; nauwelijks te schatten.' De **Toendrarietgans** is rond deze tijd in de omgeving van Afferden goed voor 2.000 tot 2.500 vogels. Bij Aijen zitten begin februari 2.000 tot 3.000 **Brandganzen**. In de eerste helft van maart zit een vergelijkbaar aantal afwisselend bij Bemmelen en het Circul in de Ooijpolder. De

Roodhalsgans wordt maar liefst 115 keer ingevoerd. Bij Middelaar, Grave en Bemmelen is gedurende meerdere dagen een tweetal te bewonderen. De **Casarca** is in maart met maximaal zes vogels aanwezig bij Well. In mei worden er maximaal vijf gezien op het Nieuwe Heerenven van de Hamert. De **Bergeend** laat als altijd grote aantallen noteren bij de Lingeplasjes in Huissen. Er worden hier tot 58 geteld. De Millingerwaard doet hier begin mei niet voor onder met maximaal 56 vogels. De **Pijlstaart** laat zich begin maart met zeventig stuks zien in de Gendtse Polder. De grootste groepen van de **Smient** zijn begin maart bij Nijmegen-Bijsterhuizen. Twee weken later zitten er 400 in de Liendense Waard. De **Slobeend** noteert half april maximaal 75 vogels op het Nieuwe Heerenven. De grootste groepen van de **Wintertaling** zijn te zien in de Liendense Waard (220 stuks) en in de Erlecomse Waard (150). De **Krooneend** komt een keer of acht voorbij. Begin maart zitten op de Kraaienbergse Plassen (KBP) twee mannetjes en twee vrouwtjes. De **Kuifeend** dobbert met grofweg 300 stuks op de Bisonbaai, in de Kekerdomse Waard en in Strandpark Slijk-Ewijk. De **Tafeleend** noteert in februari 200 tot 250 vogels op de Oude Waal. De **Topper** zit begin februari goed verstopt in een grote groep Kuif- en Tafeleenden op de Bisonbaai. Enkele dagen worden er elf geteld. Een drietal Toppers wordt eenmalig gezien in de Drutense Waard bij Boven-Leeuwen. Ook een **Witoogeend** houdt zich in de tweede helft van februari op in een groep Kuif- en Tafeleenden. Nu is de Kaliwaal in de Ooijpolder plaats van handeling. Zij blijkt echter erg lastig te spotten, waardoor slechts een beperkt aantal vogelaars haar in de kijker weet te krijgen. Een vrouwtje **Eider** wordt

op 22 mei gezien in de Gendtse Polder. Het vrouwtje **Grote Zee-eend** dat eind januari in Slijk-Ewijk neerstreek, is er de eerste vier dagen van februari ook nog te bewonderen. Een mannetje is begin maart twee dagen ter plaatse in de Bisonbaai. Dit is ook de plek waar de grootste groep **Brilduikers** van deze periode wordt gezien. Begin maart worden er tot 25 stuks geteld. Voor het **Nonnetje** moeten we naar KBP 8. Rond 20 februari zit hier een groep van maximaal 22 vogels. De **Grote Zaagbek** wordt meestal gezien in groepjes van een tot acht vogels. Opvallende uitschieter is een waarneming van 7 maart als er op KPB 5 liefst 22 worden gezien. Waarschijnlijk gaat het hier om een slaapplek. Twee vrouwtjes **Middelste Zaagbek** bivakkeren in februari

enkele weken op het Leukermeer bij Well. De enige zomer-eend lijkt erg schaars dit jaar: ondanks de koude is de eerste **Zomertaling** al op 3 maart present op de Kaliwaal. Pas veertien dagen later wordt hij ook elders aangetroffen. Half april worden er op de Oude Waal acht waargenomen. De **Geoorde Fuut** zet zijn opmars rustig voort. Begin februari is er een te bewonderen in Slijk-Ewijk en daarna is het tot in mei vooral raak op de KBP. Hier worden begin april zelfs tot zeven exemplaren gezien. De geheimzinnige **Roerdomp** wordt in februari en maart vijf keer aangetroffen. Plaatsen delict zijn achtereenvolgens de Ooijse Graaf, Beugen-De Vilt, KBP 5 en de Graafse Raam. Een mooi gefotografeerde vogel aan de rand van Nijmegen completeert

Buidelmees, 11 april 2018, Bredelaarse Zeeg

Foto: Rob Zweers

het vijftal. Ook de **Purperreiger** wordt vijf keer genoteerd. Eén keer was hij het hoogtepunt van een VWG-dinsdagavondexcursie. Op 30 april wordt in de Kekerdomse Waard een sensationele ontdekking gedaan: er wordt een tweede kalenderjaar **Ralreiger** aangetroffen. Het is pas de vijfde keer dat deze soort in ons werkgebied kan worden opgetekend. De eerste keer was in 1978 bij de Oude Waal. Een jaar later verbleef er eentje enkele dagen bij Deest. Vervolgens duurt het 22 jaar voordat in 2001 bij Druten nummer drie volgt. Twee jaar geleden liet een prachtig exemplaar zich vier dagen lang zien bij Afferden. Die vogel werd toen meer dan 200 keer ingevoerd. De vogel van dit jaar wordt in de vroege morgen gespot en verdwijnt alweer kort na het middaguur. Toch weten nog negentien gelukkigen een glimp op te vangen van deze prachtige soort. De **Zwarte Ooievaar** komt vier keer voorbij; de eerste keer al op 13 april boven Millingen en eind mei zijn er twee ter plaatse op het Nieuwe Heerenven. Een enkele **Lepelaar** overwintert hier tegenwoordig. Op de laatste dag van de beschreven periode worden er negen gezien in de Liendense Waard.

Rovers, hoenders en rallen

De **Zeearend** wordt half maart enkele dagen achtereen gezien in de omgeving van de Groenlanden in de Ooijpolder. Een vroege **Visarend** wordt 24 maart aangetroffen bij Wijchen. In april en mei worden vrijwel dagelijks overvliegende vogels van deze soort gemeld. De eerste **Zwarte Wouw** gaat op 23 maart bij Milsbeek in de boeken. Op 21 mei vliegen er binnen drie uur negen wouwen over de telpost bij de Hamert (wow!). Van de **Rode Wouw** worden in maart en april vrijwel dagelijks doortrekkende vogels gemeld. De **Bruine Kiekendief** is vanaf 21 maart terug. Drie keer komt een doortrekkende **Grauwe Kiekendief** voorbij. Op 15 april komt de

eerste over in Molenhoek, op twaalf mei gebeurt dat in Gennep en op 26 mei is het bingo boven de Hamert. Wederom de Hamert noteert op 2 mei de eerste **Wespendief**. In de Klompenwaard bij Pannerden weet een waarnemer niet wat hem overkomt als hij er in een tijdsbestek van een kwartier niet minder dan 26 ziet overvliegen. Het **Smelleken** zoekt deze periode twintig keer voorbij. De eerste **Boomvalk** jaagt op 13 april boven de Mookerheide. Een **Roodpootvalk** wordt begin mei gezien in de Kekerdomse Waard en bij de Hatertse Vennen. Eind mei volgen nog meldingen van de Hamert en de Bergerheide. De **Patrijs** wordt ook dit voorjaar weer vooral gezien rond Huissen en rond Wijchen. De **Kwartel** moeten we opnieuw met een lampje zoeken. Half mei roept er een bij de Hatertse Vennen. Andere waarnemingen betreffen veelal overvliegende vogels, soms opgepikt met behulp van een geluidsrecorder. Een roepend **Porseleinhoen** houdt op 14 april bewoners van Linden uit hun slaap. Drie avonden en nachten zijn hier zeker twee vogels aanwezig. Ze zitten vaak dicht langs het fietspad waardoor ze uitstekend zijn te horen. Hierbij weerkaatst hun typerende zweepslaggeluid op een merkwaardige manier tegen de huizen en een bommenrij, waardoor het lijkt alsof de roep uit de verte steeds beantwoord wordt. De laatste dagen van mei is in de Erlecomse Waard 's nachts ook het intrigerende crex-crex van de **Kwartelkoning** te horen. Al in februari worden een paar keer overvliegende **Kraanvogels** gezien. De eerste dagen van maart foerageert een twintigtal vogels op maisstoppel in de Heerenpeel bij Oploo. Meerdere waarnemers zien die dag ook groepen van 300 tot 500 stuks overvliegen in Gelderland en Noord-Brabant. In Limburg worden boven de Hamert veel grotere groepen gezien. Daarna is het een poosje rustig. Eind maart volgen nog wat

laatkomers in kleine groepjes. De voorlopig laatste Kraanvogel vliegt op acht april ons werkgebied uit.

Steltlopers

De kleine Lingeplasjes bij Huissen, jarenlang vaste stek voor de terugkerende **Kluut**, zijn waarschijnlijk ingeruild voor het nabijgelegen - en veel grotere - Waterrijk-Oost. Helaas ligt dit net buiten ons werkgebied. De Liendense Waard noteert op 9 maart de eerste **Kleine Plevier** van dit voorjaar. De **Bontbekplevier** begint in ons gebied onderhand een gewone verschijning te worden. Op het Nieuwe Heerenven worden eind mei liefst zestien van deze fraaie beestjes geteld. In de Liendense Waard zitten een paar dagen later zeven stuks. Na een aantal magere jaren kunnen we dit voorjaar weer eens uitgebreid genieten van de **Goudplevier**. Het begint in februari nog voorzichtig met één exemplaar in een grote groep Kieviten bij Batenburg. Rond half maart worden overvliegende groepen van wel honderd stuks waargenomen. Kort daarna zijn op meerdere plekken vogels aan de grond te bewonderen, soms in grote aantallen. Zo ziet een waarnemer bij Bleijenbeek op 19 maart een groep van minstens tachtig foeragerende vogels. Een of twee **Zilverplevieren** worden in mei achtereenvolgens gezien bij de eilandjes in de KBP, in de Millingerwaard, bij Aijen, bij Beugen en ten slotte op de Hamert. Een **Drieteenstrandloper** is eind april een paar dagen ter plaatse bij de eilandjes in KBP 7. Kort daarvoor wordt dezelfde plek gefrequenteerd door een **Temminck's Strandloper**. Begin mei wordt deze soort ook gezien in de Millingerwaard (zelfs vier stuks), bij Aijen en op de Hamert. Half mei zijn er weer een week lang twee te vinden bij KBP 7. De **Kleine Strandloper** laat zich een paar keer zien bij het Nieuwe Heerenven, bij de eilandjes in KBP7 en in de Millingerwaard.

Ook heel mooi zijn de drie waarnemingen van de **Krombekstrandloper**. Op Bevrijdingsdag zitten er twee op het Nieuwe Heerenven. Een week eerder wordt er ook een genoteerd in de Millingerwaard en op dezelfde plek is twee weken later opnieuw een vogel ter plaatse. Naast de voor de hand liggende locaties voor de **Bonte Strandloper** wordt de soort dit voorjaar ook gezien op een plas-dras perceel bij Valburg en in de Kleine Vilt bij Beugen. De eerste **Kemphaan** laat zich op 14 maart zien op het Nieuwe Heerenven. Ruim een maand later worden er hier 36 tegelijk gezien. Op 6 maart is de **Tureluur** terug, drie dagen later dan de eerste **Grutto**. Als vaste Gruttoverzamelplek krijgen de Lingeplasjes bij Huissen dit jaar serieus concurrentie van het plas-dras perceel langs de A-50 bij Valburg, waar eind maart 76 vogels worden geteld. In de avond van 26 april foerageert een **Rosse Grutto** korte tijd in de Millingerwaard. Anders dan vorig jaar laat de **Regenwulp** zich nu weinig zien. Slechts een enkele keer wordt de hinnikende roep van een overvliegende vogel gehoord. Veel waarnemers hebben dit jaar de **Zwarte Ruiter** gemist. De soort beperkt zich dit jaar voornamelijk tot het Nieuwe Heerenven. Op 30 april zijn er hier zelfs zeven aanwezig. De **Groenpootruiter** laat zich gemakkelijker verschalken, maar ook hier is de Hamert de meest zekere plek. Begin mei worden er hier twaalf geteld. En ook voor de **Bosruiter** lijkt de Hamert het exclusieve domein. Op 6 mei zijn er hier maar liefst 82 (!) ter plaatse. Andere gebieden moeten het doen met af en toe een of twee vogels. De Millingerwaard is met twaalf stuks op 8 mei al een uitschieter. De meest bijzondere waarneming van een steltloper volgt op 19 mei. De zeldzame **Breedbekstrandloper** toont zich dan even aan twee waarnemers bij de eilandjes in KBP 7. Dat het hier om een megasoort gaat, kunnen we herleiden uit de Digitale Avifauna

van de VWG Nijmegen: op 21 juli 1986 zagen en fotografeerden diverse waarnemers een zomerkleed Breedbekstrandloper op de Kaliwaal in de Ooijpolder. Een tweede geval betrof twee vogels die op de KBP 8 zaten. Het derde geval was een vogel welke op 13 mei 2010 werd gefotografeerd op het Nieuwe Heerenven-Zuid. Op foto's bleek het te gaan om een zomerkleed Breedbekstrandloper die de volgende dag ook nog aanwezig was. De Breedbekstrandloper is inmiddels, door het regulier voorkomen langs de Friese en Groninger kust, geen beoordeelsoort meer van de CDNA. Buiten die kusten blijft de soort zeldzaam en in het binnenland is het nog steeds een dwaalgast (Jansen J., 2013).

Sterns en diversen

De **Dwergmeeuw** laat zich in april een aantal keren fraai zien, vooral op KBP 5. Op zes mei vliegt een groep van 60 vogels over de Maas bij Wellerlooi. Op ongeveer dezelfde plek wordt half april een **Reuzenster** gezien en een maand later is er één korte tijd ter plaatse bij Aijen. De eerste **Visdief** is op vijf april terug. In een grote groep Visdieven boven KBP 5 kunnen maximaal vier **Noordse Sterns** worden ontdekt. Een dag later foerageren er tot tien exemplaren boven het Grote Grindgat in Weurt, opnieuw vergezeld door Visdieven. Een buitenkansje, want Noordse Sterns zijn bepaald geen gewone soort in ons werkgebied, zo leert ons opnieuw de Avifauna: de *Noordse Stern wordt sinds de eeuwwisseling bijna jaarlijks waargenomen in het werkgebied. Betrouwbare waarnemingen uit de twintigste eeuw zijn uiterst schaars. Identificatie van Noordse Sterns is geen sinecure en documentatie van gevallen is vaak te summier om 100 % zeker vast te stellen dat het niet de veel algemenere Visdief betreft. De oudste waarneming dateert van 4 augustus 1986 toen een adult op de Kaliwaal*

(Ooijpolder) goed bekeken kon worden door een telescoop. Overigens stamt het eerste fotografische bewijs pas uit 2009. Daarna moest gewacht worden tot 2001 toen op 4 en 6 juni een adulte vogel foerageerde boven de Erlecomse Waard (Gielen J., 2014). 2009 was overigens een topjaar voor de Noordse Stern, toen op diverse plekken tot wel dertig stuks werden gezien. Vroege **Zwarte Sterns** worden op 20 april gelijktijdig gemeld in Millingen en bij Bemmelen. Bij Groeningen zingt op 14 april de eerste **Zomertortel**. De meeste meldingen voor deze soort komen uit Noord-Brabant en Limburg. De Millingerwaard is de enige zekere plek in het Gelders deel van ons werkgebied. Vanaf 11 april roept de **Koekoek** weer zijn eigen naam, het eerst in Oeffelt. De **Nachtzwaluw** is op 27 april terug op de Mulderskop bij Molenhoek. Een vroege eerste melding van de **Gierzwaluw** komt op 8 april uit Nijmegen. De tweede melding laat precies een week op zich wachten. Op 18 april is een **Hop** ter plaatse bij Groesbeek en half mei ziet iemand er zelfs twee langskomen bij Nieuw-Bergen. Deze periode zijn er slechts twee meldingen van de **Draaihals**, een uit Nijmegen en een uit Sambeek.

De kleintjes

Een **Roodkeelpieper** wordt op 20 mei overvliegend opgepikt boven de Hamert. Begin februari zit een groep van liefst 36 **Waterpiepers** bij Grave. De **Gele Kwikstaart** meldt zich 20 maart bij Beers. Drie keer wordt een **Engelse Kwikstaart** gedetermineerd, twee keer bij Batenburg en een keer in de Millingerwaard. De **Noordse Kwikstaart** komt ruim zeventig keer voorbij; veel vaker dan de **Rouwkwikstaart** die het met zes meldingen moet doen. Onder meer in de Bemmelse Polder laat een exemplaar zich fraai zien. De fraaie **Waterspreeuw** waarover in het vorige nummer uitvoerig is bericht, houdt

het bij het Hollands-Duits gemaal pas op 24 maart voor gezien. Inmiddels heeft zich in Wijchen een even prachtige vervanger aangediend als hier op 10 februari een **Pestvogel** verschijnt. We raadplegen opnieuw de Avifauna: *foeragerende Pestvogels kun je overal aantreffen waar bes-dragende struiken aanwezig zijn. Woonwijken en drukke straten worden daarbij niet geschuwd. Het verschijnen van Pestvogels heeft een sterk invasief karakter. Voedselschaarste of veranderende weersomstandigheden kunnen de broedvogels uit Noord-Scandinavië en Noord-Rusland aanzetten om de taiga massaal te verlaten. Omdat de Pestvogel zo'n opvallende verschijning is, zijn er veel data uit het verleden bekend. Grote invasiejaren uit de tweede helft van de vorige eeuw waren met name de winters 1965/66, 1981/82 en 1995/96 (Gielen J., 2014).* Ook in deze eeuw worden soms flinke groepen gezien. In 2006 foerageren 48 vogels in Nijmegen-Weezenhof. Vervolgens blijven de meldingen beperkt tot af en toe een overvliegende vogel. Deze keer is aanvankelijk sprake van een groepje. Er kan één vogel worden teruggevonden die zich vervolgens twee weken lang vaak van dichtbij laat bewonderen, veelal foeragerend in Vuurdoorn. Het resulteert in bijna tweehonderd vermeldingen van deze uitgesproken fotogenieke soort. We hebben dit jaar beduidend minder doortrekkende **Beflijsters** dan in voorgaande jaren. Op 4 april zit een groepje van zeven vogels bij de Hatertse Vennen. De overige meldingen komen uit Grave en Weurt. De **Cetti's Zanger** is hard bezig aan de uitgesproken verwachtingen te voldoen. De Avifauna: *tot 2017 zijn slechts vier, mogelijk vijf gevallen uit het werkgebied bekend van de Cetti's Zanger. Uit de ringvangsten van het najaar van 2017 bleek dat succesvol gebroed was: er werden jonge vogels van een ring voorzien. Cetti's*

Zangers zijn standvogels; ze vertonen geen duidelijk trekgedrag over grote afstanden. Dit maakt het waarschijnlijk dat nakomelingen van de lokale broedvogels zich in de omgeving zullen vestigen (Van Dijk E.A., 2015). We zien dit jaar deze voorspelling bevestigd. De vogel van de Ooijse Graaf laat zich heel af en toe horen. Eind maart wordt een exemplaar ontdekt bij Ubbergen. Een week later wordt een zingende vogel gevonden bij de Oude Waal. Weertwee weken later ontdekt dezelfde waarnemer er opnieuw eentje, nu bij de KBP. Het Nieuwe Heerenven herbergt langere tijd enkele **Baardmannetjes**. Ook bij Linden kan de soort soms worden gespot. In een rietveldje langs het Kattenleger bij Bemmelen wordt op 12 april een **Buidelmees** gevonden. Aanvankelijk laat het fraaie dier zich goed zien. De volgende dag kan de zeldzame mees door een klein aantal waarnemers met veel moeite op geluid worden teruggevonden. Waarschijnlijk is hij kort daarna verdwenen. De Avifauna vermeldt voor deze soort: *de Buidelmees is en was een recente aanwinst als broedvogel in het werkgebied. Helaas is hij inmiddels als broedvogel vermoedelijk ook weer uitgestorven. Het laatste broedgeval stamt al weer uit 2009. In 1985 werd het eerste nest van een Buidelmees ontdekt in de Groenlanden (Ooijpolder). Dit was een van de eerste broedgevallen in Nederland van deze zich naar het westen uitbreidende soort. Al snel werden dat jaar meerdere nesten en territoria ontdekt. Het totale aantal liep op tot acht. Na 1985 liep de populatiegrootte van de Buidelmees op, met in de jaren negentig regelmatig meer dan 20 territoria alleen al in het bolwerk de Ooijpolder en aangrenzende Duffelt. De Ooijpolder en Duffelt vormden het echte bolwerk binnen het werkgebied. Samen met de Rijnstrangen was het zelfs vele jaren lang een van de beste Nederlandse gebieden voor Buidelmezen. De afname elders in*

*Nederland verliep parallel aan die in het werkgebied (van Dijk E.A., 2014). De laatste jaren wordt de Buidelmees alleen nog in de trektijd gezien. Dit geldt dus ook voor dit jaar. De **Grauwe Klauwier** laat zich begin mei zien op verwachte plaatsen, zoals de Hamert, bij Nieuw-Bergen en bij Vierlingsbeek. Meer verrassend zijn de waarnemingen bij Escharen en Weurt. De laatste **Klapekster** wordt op 28 maart uitgezwaaid van de Bergerheide. De enige melding van een **Europese Kanarie** komt op 26 maart van KBP. Voor de laatste soort van dit overzicht raadplegen we opnieuw onze Digitale Avifauna: de **Sneeuwgors** is in het werkgebied een zeer schaarse doortrekker en wintergast. In een aantal gevallen verbleven exemplaren wat langer in een bepaald gebied. Zo werden er in de strenge winter van 1978/1979 meerdere maanden achtereen*

waarnemingen gedaan van vermoedelijk dezelfde Sneeuwgorzen in de Ooijpolder. Dit was ook het geval van november 1989 tot begin januari 1990 in de Gendtse Polder en het aangrenzende gebied in de Ooijpolder. In 2009 zaten er ruim een week twee exemplaren bij de Leemput in Milsbeek (Brouwer P., 2012). Dit jaar worden we eindelijk weer eens verblijd met deze schitterende soort. Een prachtig gekleurd vrouwtje Sneeuwgors zit begin maart een week lang precies op de grens van ons werkgebied bij Haalderen. De zeer tamme vogel laat zich hier fantastisch mooi zien.

Fenologie

Hieronder een overzicht van de zangvogels onder de zomergasten met de vroegste datum waarop de soort is gemeld. Ter vergelijking is ook de eerste datum van vorig jaar weergegeven.

Fluiter, 28 april 2018, De Hamert

Foto: Jolanda Wannet

Soort	Datum	Gebied	Datum vorig jaar
Oeverzwaluw	7 maart	Stadswaard	19 maart
Blauwborst	10 maart	Beugen	18 maart
Boerenzwaluw	11 maart	Hamert	12 maart
Fitis	26 maart	Hamert	12 maart
Tapuit	31 maart	Ooijpolder	13 maart
Boompieper	31 maart	Mookerheide	27 maart
Gekraagde Roodstaart	31 maart	Linden	28 maart
Huiszwaluw	4 april	Hatertse Vennen	28 maart
Rietzanger	7 april	Tiengeboden	10 april
Braamsluiper	7 april	Ooijpolder	2 april
Grasmus	8 april	Mill	9 april
Bonte Vliegenvanger	8 april	Hamert	3 april
Gierzwaluw	8 april	Nijmegen	16 april
Paapje	9 april	Linden	15 april
Sprinkhaanzanger	10 april	Tiengeboden	4 april
Nachtegaal	10 april	Boxmeer	9 april
Kleine Karekiet	11 april	Beugen	12 april
Tuinfluit	14 april	Middelaar	14 april
Fluiter	17 april	Malden	14 april
Wielewaal	25 april	Eckeltse Bergen	27 april
Spotvogel	29 april	Hamert	3 mei
Grauwe Vliegenvanger	2 mei	Ubbergen	23 april
Bosrietzanger	5 mei	Grave	5 mei

Een Ralreiger in de Kekerdomse Waard

Auteur: Luc Oteman

Mijn tweewekelijkse BMP-telronde (broedvogelmonitoring) in de Millingerwaard verloopt al ruim een uur weinig opwindend. Het heeft 's nachts flink geregend en nog steeds valt er wat lichte miezer. Twee ratelende Sprinkhaanzangers en één snerpende Gekraagde Roodstaart zijn de troostvogels van dienst op deze grijze maandagochtend 30 april. Voorgaande jaren toverde de Kekerdomse Waard, waar ik inmiddels ben aanbeland, nog wel eens een konijn uit de hoge hoed zoals een rondscharrelende Bunzing bij het sluisje, een 'zwiepend' Porseleinhoen, een opvliegende Houtsnip of een op de grond slapende Nachtzwaluw waar ik samen met Vincent Sanders tegenaan blunderde.

Vanaf de stroombaangeul loop ik langs de oude toegangsweg van de Beijer in de richting van de sluis, als ik tussen de bomen door twee witte reigerachtige vogels aan zie komen zeilen, die achter het sluisje in het moeras landen. De één is onmiskenbaar een Grote Zilverreiger en de ander zie ik aan voor de Lepelaar die al enkele dagen in de omgeving rondhangt. Over de recent aangelegde kleidam nader ik voorzichtig, maar direct gaat de zilverreiger sputterend op de wieken. Maar waar is die Lepelaar nou gebleven? Ik kan niets wits meer ontdekken tussen de bomen. Met de kijker speur ik het moeras af en mijn blik valt op een enigszins gestreepte okerkleurige vogel. Ik verstijf; een Roerdomp? Of misschien zelfs een jonge Kwak? Opgewonden sluip

Ralreiger, 30 april 2018, Millingerwaard

Foto: Harvey van Diek

ik op mijn laarzen dichterbij en dan weet ik het zeker: het is een Ralreiger! Wat nu? Eerst een foto, anders geloven ze me nooit. Geen onverhoedse bewegingen maken, anders is ie weg. Voorzichtig zak ik door de knieën, haal de rugzak van de schouders, graai mijn camera eruit en trillend van de zenuwen lukt het een bewijsplaatje te schieten. En dan, wiebelend op mijn knieën in de kleffe klei, met de telefoon in de ene hand en de camera in de andere, een shot maken van de schermafbeelding. Niet zeker van wat het allemaal gaat losmaken, aarzel ik om het in appgroep van de Vogelwerkgroep te gooien. Eerst maar een appje naar de lokale vogelaars uit Kekerdom. Bram Ubels reageert meteen, slaat zijn ontbijt over en is binnen 20 minuten ter plaatse. Intussen is de Ralreiger na lange tijd stokstijf in het moeras gestaan te hebben aan de scharrel gegaan en op een liggende boomstam gaan zitten. Bram constateert dat het om een tweedekalenderjaarvogel gaat en neemt de wacht over, zodat ik verder kan met mijn telronde. Hoewel de vogel een paar keer opvliegt en soms enige tijd buiten beeld is, slagen nog twintig toegesnelde vogelaars erin de Ralreiger te twitchen. Om 14.25 uur vliegt de reiger definitief op en verdwijnt hij in westelijke richting.

In de onvolprezen Avifauna van onze Vogelwerkgroepistelezendatslechtstweemaal eerder een Ralreiger werd waargenomen in het werkgebied. De eerste vogel werd gezien op 8 juni 1978 bij de Oude Waal en de tweede keer was op 16 mei 2016 bij de Afferdense en Deestsche Waarden. Deze laatste vogel kon gedurende vier dagen door meer dan tweehonderd vogelaars worden bewonderd. De Ralreiger van de Kekerdomse Waard was de eerste die in 2018 ons land aandeed. Op 12 mei werd door 35 waarnemers een adulte vogel gezien in het Zuidlaardermeergebied

in Groningen. Een derde exemplaar dook 26 mei op bij Westkapelle in Zeeland en werd door een veertigtal waarnemers gespot.

De CDNA (Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna) registreerde tot en met 1979 in heel Nederland 31 gevallen (34 vogels). Tussen 1980 en 2000 aanvaardde de CDNA 15 gevallen, maar van 2000 tot en met 2017 ging het al om 68 gevallen met in totaal 72 vogels. Vanaf 2018 is de Ralreiger geen CDNA-beoordeelsoort meer. De recente toename zou een terugkeer van de Ralreiger als broedvogel in Nederland kunnen inluiden.

Tot ± 1870 kwam de Ralreiger vermoedelijk als broedvogel voor in Nederland in een grote kolonie van onder meer Aalscholvers, reigers en Lepelaars op het Schollevaarseiland (Schollevaar = Aalscholver) bij Zevenhuizen, tussen Rotterdam en Gouda. Na inpoldering van de Prins Alexanderpolder, waar later de Rotterdamse woonwijk Zevenkamp verrees, verdween de Ralreiger uit Nederland.

Op initiatief van Ark Natuurontwikkeling en Delta Talent verrichtten studenten van Hoge School van Hall Larenstein in 2014 een studie naar de mogelijkheden voor de aanleg van eilandjes in de Millingerwaard. Deze eilanden bieden mogelijkheden voor vestiging van verstoringsgevoelige soorten als Otter, Zeearend, Lepelaar, Kwak en Ralreiger, zo meldt het rapport. Pas na afronding van het Ruimte-voor-de-Rivierproject in 2020 zijn er mogelijk kansen om deze eilandjes ook daadwerkelijk te realiseren. Het bezoek van de Ralreiger op 30 april is een indicatie dat een toekomstige vestiging in de Millingerwaard geen utopie hoeft te zijn!

De vijf mooiste vogelwaarnemingen van...

Ernst Bouwes

Mijn vogelverslaving begon in de zomer van 2014 tijdens een Texelvakantie, toen ik deelnam aan een ochtendexcursie van het Vogel Informatie Centrum in De Cocksdorp. Terug in Nijmegen zag ik Eddy Nieuwstraten, vertelde hem dat ik tegenwoordig ook vogelaar was en dat we nu samen op pad konden. 'Kom maar eens terug als je de beginnerscursus van de VWG hebt gevolgd', was zijn gereserveerde antwoord. Dat deed ik en sindsdien kan ik niet meer buiten lopen zonder gespitst te zijn op vluchtbewegingen en fluit- en piepgeluiden.

Vijf bijzondere vogelwaarnemingen

1. De IJsvogel

De VWG-beginnerscursus deed ik samen met een vriendin, met wie ik vervolgens geregeld op pad ging op Texel, op de dinsdagen in de Ooij en rond Nijmegen. Tot ons grote verdriet bleek in het najaar dat haar nog maar een paar maanden restten vanwege ziekte, maar begin januari had ze nog wel zin om mee te gaan naar De Bruuk. Daar waren Sijsje gezien. Die vonden we niet, maar we zagen later wel een Groene Specht. Aangekomen bij de geparkeerde auto op de Ashorst zegen we een vogeltje op de duiker in de sloot. 'Is dat geen....?'. Dat klopte, een IJsvogel, constateerden we zelfs zonder kijker. Die zat daar rustig in het water te turen, ging even verzitten, vloog naar een tak iets verderop en weer terug om uiteindelijk zelfs niet te schrikken van een voorbijtuffende bromfiets. Het duurde minstens tien minuten. Bijna zo lang, dat we eraan dachten om te vertrekken terwijl de vogel daar nog zat, maar dat doe je dan weer niet.

2. De Hop en de Pestvogel

Drie jaar geleden zat de Hop in Gennep, zoals beschreven in de tweede Mourik van dat jaar. Hij verbleef in de Bierbrouwersgroes. Dat klinkt als een natuurgebied, maar het is straatje met een speeltuin tussen Mieke Hondentrimsalon en Omi Klussenbedrijf en op loopafstand van het winkelcentrum. Een groepje babbelende fotografen wees het strakke gazon aan waar de Hop in zat te pikken. De bewoners waren op vakantie. Later verhuisde de vogel, met de fotografen, naar een plantsoentje.

Een jaar later reed ik naar een industriegebied in Elden, waar een groepje Pestvogels was gesignaleerd. Tussen stapels autobanden baande ik me een weg naar de beste kijkplaats. Zowel de Hop als de Pestvogel kan ik aankruisen, maar de bizarre omstandigheden zijn dan net zo bijzonder als deze dieren zelf.

3. Op het garagedak

Wonend naast de Goffert kun je met een beetje voer best wat vogels lokken, maar je staat niet de hele dag in de tuin te kijken. De krant lezend zag ik op een ochtend ineens vanuit een ooghoek alles wegvliegen. Een tel later landt een Buizerd op de dakrand van de garage om daar een tijdje te blijven zitten. Afgelopen najaar keek ik bij het aantrekken van een blouse op de slaapkamer werktuiglijk uit het raam om daar iets geels te zien. Snel beneden de kijker gepakt om zeker te zijn en jawel: een Gele Kwikstaart! Die vliegt een of twee keer per jaar over de Kolping, volgens de statistieken. Een wonder.

Afgelopen april gooide ik afval in de GFT-bak en toen zag ik bij de buren een vogel in de boom zitten. Toch even checken. Het bleek een Goudvink, die voor het eerst in tien jaar, een paar keer in de wijk is gezien. Het is zelfs een paartje, dat vervolgens zo'n vijf minuten in mijn eigen tuin gaat zitten. Alweer een wonder.

4. Texel

Vier jaar geleden was ik eind augustus met de camper op camping Loodsmansduin voor een vogelweekend. Aangekomen bij de haven voor het NIOZ liep ik in de armen van een troep gehaaste vogelaars, omdat de gesignaleerde Koningseider naar een andere steiger zwom. Ik had thuis de foto's bekeken van deze spectaculair gekleurde eend en tuurde licht opgewonden naar een troepje dobberende watervogels. Daar zat niets bijzonders bij. Moest ik het toch weer vragen aan de kenners. Het bleek een vrouwtje te zijn. Wat ik een Soepeend vermoedde, bleek de dwaalgast.

Gelukkig had ik de Koereiger in een wei bij Den Hoorn nog achter de hand. Die zat op z'n dooie gemak tussen het vee te pikken in het gras. Een prachtig gezicht! Op de terugweg naar Nijmegen reed ik nog een paar kilometer om naar een ondergelopen weiland bij Twisk, waar de Steppevorkstaartplevier op zo'n honderd meter afstand in een plas stond. Toch maar mooi gezien.

Ernst Bouwes

5. Nijmegen

Maar net zo leuk zijn de gelegenhedsvogels, die een paar dagen in de buurt zitten, zoals een groepje Fraters bij de Spiegelwaal, de Grauwe Klauwier in het Circul, de IJsduiker op de Bisonbaai, de Bladkoning in de Goffert of de Kuifaalscholver in het haventje. Je kijkt dan vooral waar je VWG-leden ziet staan of fietsen en voegt je bij het handjevol liefhebbers. Als je een kwartier later bijgepraat en bijgekeken weer vertrekt, kunnen daar nog steeds drie mensen staan, maar dat zijn dan vaak drie anderen dan toen je kwam.

Leren om vogels te spotten

Auteur: Mariët Mensink

Wie had gedacht dat er zoveel verschillende eenden en ganzen waren? Bibberend stonden we als deelnemers aan de cursus voor beginners van de Vogelwerkgroep Nijmegen op de koudste dag van het jaar op de dijk, verrukt te kijken naar Nonnetje, Kolgans, Brandgans, Slobeend, Tafeleend, Pijlstaart en tientallen andere trekvogels en blijvers. De maand erop leerden we op de Duivelsberg dat het in een bos heel wat moeilijker is om vogels te spotten en je het vaak met het geluid moet doen. Een vak apart! De begeleiders waren blij met de Zwarte Specht, maar wij, beginnende vogelaars, vonden de Boomklever, de Sijs en het Vuurgoudhaantje even mooi.

In Bommel ging een nieuwe wereld voor me open. Ik leerde weggetjes kennen waar ik nog nooit geweest was en ik woon toch al vijfenvierzig jaar in Nijmegen. Gelukkig zagen we een aantal al bekende vogels. Tenminste, door het vaker zien worden ze bekender en kun je ze beter onthouden. Dus dag Nijlgans, Krakeend, Aalscholver en Buizerd. Maar er waren weer tientallen nieuwe vrienden als Zwartkop, Nachtegaal, Roodborsttapuit, Fitis, Zomertaling en Winterkoning. Ook in de Millingerwaard waren wat vogels op herhaling, maar weer leerden we veel nieuwe soorten kennen, bijvoorbeeld de Blauwborst, de Grauwe Vliegenvanger, de Zomertortel en de Sprinkhaanzanger. Alleen van de namen word je al vrolijk.

Bij de laatste excursie in de Hatertse Vennen was het moeilijk om in het gebladerte nog een vogel te ontdekken en we merkten dat we verschillende vogels al minder hoorden, omdat ze hun partners al naar zich toe hebben gezongen en druk zijn met hun nakomelingen.

Omdat ik klaagde dat het me maar niet lukte om de vogelgeluiden te onthouden, zorgde begeleider Jeroen ervoor, door steeds onderweg te vragen wat we hoorden, dat na acht keer het geluid van de Zwartkop geen geheimen meer voor ons groepje had.

De voorbereidende avonden waren leerzaam, wat schools en regelmatig in een wel erg rustig tempo gegeven, maar zeer zinnig. De begeleidersgroep is zeer enthousiast en hun plezier in vogelen is aanstekelijk. Bij de excursies liepen we meestal met twee begeleiders en een groepje van zeven of acht cursisten. Heel prettig. Hier zag je je medecursisten anders dan alleen op de rug zoals je ze in het klasje van dertig mensen meemaakte. We spraken elkaar vooral in het cafeetje, waar we meestal na drie uur wandelen wat gingen drinken, want onderweg moest er natuurlijk goed rondgekeken en geluisterd worden en was veel geklets niet handig.

Ik heb erg veel geleerd en dank alle begeleiders zeer. Het valt me wel erg tegen hoe snel ik het geleerde weer vergeet. Het liefste zou ik volgend jaar opnieuw de beginnerscursus doen, maar dan zijn de vele andere belangstellenden aan de beurt. Hopelijk komen er voor ons cursisten andere mogelijkheden om onze kennis te behouden, op te frissen en te verbeteren.

Ander faunanieuws

Auteurs: Sjak Gielen en Peter Hoppenbrouwers

Insectenwerkgroep Natuurmuseum

Eind mei bracht de insectenwerkgroep van de Bastei een avondbezoek aan het NS-terrein bij station Molenhoek. De weersomstandigheden waren perfect (broeierig warm en weinig wind) en dankzij twee lichtopstellingen konden naast 130 nachtvlindersoorten en 27 wantsen/luizen/cicaden liefst 35 keversoorten genoteerd worden. Vooral de zeldzame **Twijgenboktor** (*Anaethetis testacea*) en de **Eiken-Ruigsprietboktor** (*Exocentrus adpersus*) waren opmerkelijk. En dat allemaal onder het genot van de gezellig snorrende lokale Nachtzwaluwen. Niet gek dus dat ook meerdere vogelaars op de avond waren afgekomen.

Inmiddels is in het regionale scherm van Waarneming.nl de grens gepasseerd van een half miljoen ingevoerde waarnemingen van soortgroepen die binnen 'ander faunanieuws' vallen.

Reptielen en amfibieën

Altijd (hoezo altijd?) weer bijzonder, zo'n waarneming van een **Gladde Slang**. Leken reppen dan onmiddellijk van een Adder, maar de tekening is totaal anders. Dit keer was Henk Spijker op Mulderskop de gelukkige waarnemer.

Libellen

De afgelopen weken is libellenkijkend Nederland verwend met de gebiedsuitbreiding van de **Sierlijke Witsnuitlibel**. De soort was voorheen alleen bekend uit de omgeving van de Weerribben, in de Kop van Overijssel. Twee jaar geleden was er bij het Wylerbergmeer één waarneming van een mannetje gedaan door Frans Nillesen. Om te weten of de poging tot voortplanting gelukt zou zijn, moesten we twee jaar wachten. Zo lang duurt de cyclus van eitje tot imago (een volwassen libel) bij deze soort. Na de eerste waarnemingen in het Gel-

Mannetje Sierlijke Witsnuitlibel, Wylerbergmeer juni 2016

Foto: Frans Nillesen

derse is de tweede auteur gaan zoeken bij de plekken die twee jaar geleden geschikt leken. Op de nummer-1-plek in de Ooijse Graaf was het na 20 minuten staren over de plas met veel Gele Plomp raak. Hier vlogen een paar mannetjes die vaak weer gingen rusten op de drijvende bladeren. Zelfs met de verrekijker was het nog tamelijk ver; een telescoop zou handig geweest zijn. Op goed geluk werden een paar bewijsfoto's genomen en die dag zijn nog veel andere plekken met Gele Plomp bekeken. Weldra volgden waarnemingen bij Mill, Langenboom, Haalderen, Erfkamerling-schap en Oude Rijn bij Aerdt. Nu blijkt dat de soort zich overal in Nederland laat zien, behalve in de provincie Zeeland. Niet alleen deze witsnuit doet het goed, ook de **Gevlekte Witsnuitlibel** laat zich op veel plaatsen zien; deels gebiedsuitbreiding en deels zal de soort eerder simpelweg over het hoofd gezien zijn.

Sprinkhanen

Door het warme weer groeiden de nimfen (onvolwassen beesten) sneller tot volwassen sprinkhanen. In mei waren de **Veldkre-**

kels weer te horen op Mulderskop en verder in Noord-Limburg. In de Hatertse Vennen groeiden de **Wrattenbijters** snel. In de Bruuk is de eerste voorzichtige 'zang' te horen van de **Zompsprinkhaan**, een soort die van vochtige graslanden houdt. Verrassend was het om daar een zingend **Knosprietje** te horen, want het is een soort die normaal alleen in gortdroge gebieden voorkomt. Hij zong op het warme kiezel-/zandpad: de enige echt droge plek daar!

Nachtvlinders

Een van de toppers binnen deze soortgroep waren twee **Schimmelbladrollers** die in een Gennepse tuin op het doek kwamen. De soort dankt zijn naam aan de veelkleurige schubben die wel wat op broodschimmels lijken. Binnen het werkgebied is er, afgezien van de waarnemingen van de overleden topvlinderaar Anton Cox, slechts een handvol waarnemingen bekend. Ook landelijk is de soort eigenlijk alleen bekend van de kuststreek en van Zuid-Limburg. Met een spanwijdte van zo'n 20 mm valt het beestje ruimschoots binnen de cate-

Nimf Wrattenbijter, 1 cm groot, Hatertse Vennen april 2018

Foto: Peter Hoppenbrouwers

Wilgenwespvler - Synanthedon formicaeformis, Bruuk 25 mei 2018
Foto: Sjak Gielen

Schimmelbladroller - Phtheochroa rugosana,
Gennep 1 juni 2018
Foto: Piet Smeets

gorie 'klein maar fijn'.

Mooier maar een stuk minder zeldzaam was de fotogenieke **Wilgenwespvler** die zich op 25 mei in de Bruuk liet bewonderen.

Er zijn inmiddels heel wat waarnemers in het werkgebied die zelf met een laken of een lichtval hun eigen tuin checken op het voorkomen van nachtvinders. Als dan goede weersomstandigheden worden afgewacht, levert dat steevast een leuke lijst aan waarnemingen op.

Dagvlinders

Veel en spectaculair nieuws van het dagvlin-derfront. Allereerst was daar eindelijk de (langverwachte) waarneming van een **lepen-
page** in het werkgebied. De vlinder heeft hier in het verre verleden een kleine populatie ge-

had in Malvert (Dukenburg) maar werd na de landelijke iepenziekte van eind vorige eeuw ronduit zeldzaam in heel Nederland. Imago's zijn meestal lastig op te sporen, omdat ze zich doorgaans ophouden in de boomkruinen. Na 2010 werd de vlinder, mede door gerichte zoekacties, op steeds meer plekken in Nederland (her)ontdekt. Gijs Kurstjens plantte 15 jaar geleden met een vooruitziende blik een Steeliep (*Ulmus laevis*) in zijn tuin, met eind mei 2018 een kakelverse vrouw op zijn tuinpad als resultaat. De waarneming van Gijs vormde een impuls om opnieuw gericht te gaan zoeken op plekken waar bloeiende lepen staan. Het resultaat liet niet lang op zich wachten toen de eerste auteur op 9 juni een page ontdekte in Malvert bij de Hatertse Brug.

In diezelfde week werden meerdere exemplaren gevonden in Malvert, Weezenhof, Aldenhof en zelfs in Wijchen. De zoektocht is inmiddels geïntensiveerd.

Het tweede goede nieuws betrof de waarneming van (voorlopig) twee exemplaren van de bijzondere **Aardbeivlinder**. Deze dwerg onder de dagvlinders is watervlug en, als hij al wordt opgemerkt, meestal snel uit zicht. Ongetwijfeld zal er zich dus een (kleine) populatie in het werkgebied hebben kunnen handhaven. Wordt hopelijk vervolgd.

En dan zijn er sinds 10 juni meerdere waarnemingen van het **Scheefbloemwitje**. Deze soort verovert stormenderhand ons werkgebied. Lastig is dat dit witje verdomd veel lijkt op de tweede generatie van het Klein Koolwitje waardoor documentatie met goede foto's een vereiste is.

De **Grote Weerschijnvlinder** was dit jaar vroeg en dat heeft alles met het weer te maken. Begin juni werden er al zowel bij de Bruuk, Jansberg, Ooijse Graaf als de Leemput van Milsbeek imago's gemeld. Het lijkt door het warme weer in de rupsenperiode (april en mei) een heel goed jaar voor de soort te worden. Klimaatopwarming en het verouderen van de (wilgen)bossen speelt de soort in de kaart.

De **Grote Vos** liet het vorig jaar volledig afweten maar is nu toch weer aanwezig op meerdere plekken. Ook de **Kleine Parelmoervlinder** lijkt weer een minder slecht jaar te gaan krijgen. Ook de **Keizersmantel** is bij Elst gefotografeerd.

Voor de **Bruine Eikenpage** en de **Argusvlinder** lijkt het doek in de regio definitief gevallen. In 2016 werden van deze soorten de laatste (gedocumenteerde) waarnemingen gedaan. Landelijk krimpt het verspreidingsgebied van beide soorten ook behoorlijk in.

Inmiddels worden er alleen al in Nijmegen en

omgeving wekelijks zo'n 12 monitoringroutes voor dagvlinders gelopen. Mocht je zoiets ook willen doen, neem dan contact op met de eerste auteur.

Kevers

Het **Vliegend Hert** werd mondjesmaat gemeld uit zowel het Duitse als Nederlandse deel van het werkgebied, maar wellicht moet de 'bulk' nog komen. Het **Klein Vliegend Hert** (*Dorcus parallelipipedus*) daarentegen werd wat meer gezien.

De als zeer zeldzaam te boek staande boktor **Gaurotes virginea** die op 8 mei in de Bruuk zo vriendelijk was om even voor de fotograaf te poseren, wordt sinds 2016 af en toe in Nederland waargenomen. Voor het gemak wordt er dan maar van uitgegaan dat het niet de Roodblauwe Smalboktor (*Dinoptera collaris*) betreft, wiens aanwezigheid na 1980 nog slechts één keer in Nederland werd vastgesteld.

Iepenpage – *Satyrium w-album*,
Beek-Ubbergen 31 mei 2018

Foto: Gijs Kurstjens

Kwartelkoning, 10 juni 2018, Weurt

Foto: Tom van den Berge